

ként. Az író is őt kezeli a legnagyobb rokonszenvvel: a szakállas „prédikátor” a forrása minden igazán emberi helyzetnek. Elmosódottab alak Zenó kapitány és a többi szereplő, s a század közepéről itt felejtett figura, pl. Hyle professor, akit közel hoz hozzánk a közvetlenebb gondolkodásmód, de eltávolítanak a szájába adott jóslatszerű kicsegek.

A tudományos sikereket lehetővé tevő társadalmi környezet rajza a legemberibb. A ma emberének vágyai itt szólnak meg a legmélyebben: „A mi ifjúságunk törekvése még az volt, hogy a föld megosztott népei egymásra találjanak, s egységes, közös társadalmat alakítsanak ki” — mondja Hyle professor.

A könyv szerkezetét is a tudomány határozta meg „szilícium-lények” fellépésével, akiknek tettei jelentik az összekötő kapcsot a regény négy része között. Mindezen tényezők hatására a regény a szépirodalom és a tudományos ismeretterjesztés határára toódik — és a súly leginkább az utóbbira helyeződik. Funkcióját viszont igényesen, színvonalasan tölti be abban a műfajban, amelyben magyar elődje szinte teljesen hiányzik.

Szólunk kell a regény illusztrációiról is: ezek híven követik a szöveget, és sokat segítenek a megértésben. Viszont alakjai egyformák, nehéz, sőt néha lehetetlen két különböző arcot felfedezni. (*Magvető Könyvkiadó 1966.*)

HALASI GÁBOR .

A SZEGEDI MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE 1964—65.

A szegedi múzeum 1956-tól kezdve megjelenő évkönyvsorozata, amely 1963 óta az egész Csongrád megyei múzeumi szervezet publikációs fóruma is, ezúttal két kötettel gyarapodott. A terjedelmesebb első a korábbiak egyenes folytatása, a második pedig a Alföld régészeti kutatásának újabb eredményeiről 1964 őszén tartott szegedi ülésszak anyagát foglalja magában, s külön kiadványnak is tekinthető.

A most megjelent évkönyvben a szerkesztő Bálint Alajos ugyanazt a tematikai „profil” követte, amit a megelőző öt kötetben kialakított, s amelynek legérőteljesebb ága a régészet. Az évtizedekkel ezelőtti szegedi Dolgozatok iskolát jelentő, értékes hagyományát akarja folytatni ezzel, ki akarván fejezni azt a rangot, amelyet Szeged ebben a tudományban be tud és be akart tölteni az országban. Az évkönyvekben 1965 óta napvilágot látott közel 40 archeológiai publikáció számban és súlyban egyaránt

messze megelőzi a történeti (várostörténeti, helytörténeti), néprajzi, művészettörténeti és természettudományos tárgyú tanulmányokat, amelyek együttesen is csak 60 körül járnak. A debreceni, pécsi, győri, miskolci, nyíregyházi múzeumok évkönyveit többnyire más arányokat mutatnak, s közelebb állnak ahhoz, hogy minden fontos kutatási területről minden kötetben közöljenek valamit. Ennek érdekében gyakran szerepeltetnek külső szerzőket is a múzeumi munkatársakon kívül. Kétségtelen, hogy ez gyakran igen nehéz feladatot jelenthet, ha a szerkesztő a színvonal rangjából nem akar engedni, de Szegeden is csak ez vezethet az évkönyv tematikájának szélesebbé tételéhez.

Az 1964—65-ös első rész a korábbi kötetekhez képest a néprajzi publikációk szaporodását mutatja, a várostörténet, a helytörténet azonban még mindig gyengén van képviselve. Ez utóbbi, sajnos, az ilyen természetű bűvárkódások eléggé súlyos pangásáról tanúskodik, s nem a múzeumok hibája csupán, hanem számos más intézményé is. Irodalomtörténeti tanulmányok nincsenek. Művelődéstörténeti dolgozatok pedig csak közvetve (a néprajzi tárgyú írásokban) kaptak helyet ezúttal, bár Szegeden kívül Vásárhely, Makó, Szentés, Csongrád és a községek jó része nagyon sok fontos témát kínál e területeken is. A természettudományos tárgyú publikációk számának növelése ugyancsak kívánatos, a Tisza világa mellett más problémák felölelésével.

Az évkönyvek eddigi értékeit, eredményeit ismerve nem jelent túlzott igényt, ha a régészet teljesítményei mellé a többi tudományterület felzárkózásához is reményeket fűzünk. A nagyobb publikációs lehetőség mindenképpen fellendüléshez, a kutatási kedv megélénküléséhez vezet. (*Szeged 1966.*)

SZABÓ FERENC .

VÉRTES JÓZSEF: AZ IGAZLATÓK

A fűlszöveg és a mottó szerint a felzárkulás előtti társadalmi „mélyvizek” hullámszását, a legnehezebb nyomorúság évtizedeit akarja felidézni a szerző. A túlnyomórészt Szegeden és környékén játszódó regény olyan hatalmas élményanyagból született, amelyet lehetetlen egy kis kötet keretei közé szorítani. Vértés József mégis megpróbálkozik vele, hogy a főhős Hosszi Benjamin — aki „egyszerre szülőtte a fantáziának és a valóságnak” — változatos életfolyásához kapcsolódva a századfordulótól a felzárkulásig eltelt négy évtizedről plasztikus körképet adjon, a küzdemek,